Wat zijn effectieve manieren om zeer moeilijk lerende NT2-leerlingen in het Nederlands te leren communiceren?

Beantwoord door Sien Beckers (antwoordspecialist) en Karin Hoogeveen (Kennismakelaar Kennisrotonde).]

31 januari 2023

KR. 1516

Kort antwoord

De effectiviteit van een methode voor zeer moeilijk lerende NT2 leerlingen om te communiceren met anderen is afhankelijk van zowel intrinsieke factoren (bijv. cognitieve ontwikkeling en lichamelijke gesteldheid) als extrinsieke factoren (bijv. thuisomgeving en de aanpak van de leerkracht). Om een communicatiemethode te vinden die goed past bij de behoeften en mogelijkheden van de leerling is het cruciaal om zowel onderwijsprofessionals als ouders of verzorgers van de leerling actief te betrekken. Daarnaast is het belangrijk om een cultureel sensitieve leeromgeving te creëren, zodat de leerling zich herkend en gerespecteerd voelt in de klas.

Antwoord

Communicatie met ZML-leerlingen

Taal kan structuur scheppen in de wereld waarin we leven. In de klas is mondelinge taal vaak het dominante middel om contact te maken, samen te werken of om hulp te vragen aan anderen. In het opbouwen van de taal- en communicatievaardigheden die nodig zijn om met elkaar te communiceren, speelt de cognitieve ontwikkeling van de leerling een cruciale rol. ZML-leerlingen ontwikkelen zich op een trager tempo, waardoor ze vaak moeite hebben met het opnemen, verwerken en toepassen van informatie en kennis. Door beperkingen in de cognitieve ontwikkeling zijn hun communicatieve mogelijkheden vaak zowel op verbaal als non-verbaal vlak anders dan die van hun leeftijdsgenoten. Hierdoor is aanvullende inzet van zowel de leerling als de leraar vereist om verwarring, frustraties en onbegrip te voorkomen (Damen en Cordang, 2007).

ZML-leerlingen en hun leraren hebben bij het aanleren van de Nederlandse taal door de hierboven genoemde communicatiemoeilijkheden een uitdaging: De leraar moet de leerling ondersteunen in het aanleren van de Nederlandse taal en daarbij rekening houden met fysieke en mentale beperkingen van de leerling die invloed uitoefenen op hun vermogen om te communiceren met anderen (Cheatham and Barnett, 2017; Artiles en Ortiz, 2002). Om succesvol te kunnen communiceren met een anderstalige ZML-leerling, is het dan ook essentieel om aandacht te hebben voor de aard van de beperking en de wijze waarop daarmee moet worden omgegaan. Mee kunnen doen, leren en ontwikkelen met anderen, ook

zonder voorkennis van de mondelinge voertaal, is immers essentieel voor de ontwikkeling en het welbevinden van een leerling (Damen en Cordang, 2007).

Het kiezen van een effectieve communicatie en leerstrategie

Geen twee (ZML-)leerlingen zijn hetzelfde. Elke leerling heeft specifieke karakteristieken, ervaringen en ondersteuningsbehoeften die bevorderend of net beperkend kunnen zijn voor de ontwikkeling van hun communicatieve en taalkundige vaardigheden. Door deze verschillen is het moeilijk om een universele aanpak te adviseren die voor elke ZML-leerling bevorderlijk is. Zowel leerlinggebonden als omgevingsfactoren spelen een belangrijke rol in de ontwikkeling en het leerproces van de leerling.

Leerlinggebonden factoren

In hun metastudie over het leerproces van zml leerlingen benadrukken Damen en Cordang (2007) dat intrinsieke, leerlinggebonden factoren zowel te maken hebben met de lichamelijke gesteldheid of het cognitieve vermogen van een leerling als met hun karakter. Het omzetten van al deze unieke factoren naar een gepaste aanpak voor de leerling, vergt veel tijd, deskundigheid en samenwerking. Logopedisten, psychologen, orthopedagogen en intern begeleiders kunnen hier samen met de leraar en de leerling een rol in spelen. Verder geven Park en Thomas (2012) in hun meta-analyse van RTI (response to intervention) studies aan dat het belangrijk is om met dit team zoveel mogelijk handvatten aan studenten te bieden om taalbarrières te overwinnen. Vertaalde instructies of de inzet van tweetalig personeel kunnen bijvoorbeeld erg ondersteunend zijn.

Omgevingsfactoren

Het betrekken van andere communicatiepartners

Niet enkel karakteristieken van de leerling spelen een rol. Het is minstens zo belangrijk om voldoende aandacht te besteden aan omgevingsfactoren die invloed uitoefenen op het karakter en gedrag van een leerling. Het betrekken van andere communicatiepartners, zoals ouders of verzorgers, vormt dan ook een cruciaal element in het succesvol communiceren met een ZML-leerling. Cheatham en Barnett (2017) benadrukken in hun literatuurstudie over anderstalige zml-leerlingen dat ouders en andere nauwe contacten erg waardevolle input kunnen leveren vanuit ervaringen in de thuisomgeving. Dat kan de leraar helpen om rekening te houden met gevoeligheden of juist sterkte kanten van de leerling (e.g. Artiles en Ortiz, 2002; Damen en Cordang, 2007). Belangrijke personen in hun leven kunnen er tevens aan bijdragen dat de leerling het schoolklimaat en de communicatievormen op school als veilig en aangenaam ervaart.

Taal- en culturele barrières kunnen er debet aan zijn dat ouders met een migratieachtergrond minder vaak actief betrokken zijn bij het leren van hun kind, terwijl een partnerschap tussen school- en thuisomgeving juist voor deze groep belangrijk is, omdat het een positieve invloed kan uitoefenen op het welbevinden van de leerling (e.g. Artiles en Ortiz, 2002; Park en Thomas, 2012). Het is dus belangrijk om juist met deze ouders een dialoog aan te gaan over mogelijkheden en verwachtingen met betrekking tot de taalontwikkeling van hun kind. Hierdoor kunnen zij als actieve partner functioneren in het leerproces.

De moedertaal

Sommige families met een migratieachtergrond vinden het belangrijk dat de taalvaardigheid van hun kind in de thuistaal niet achteruit gaat, terwijl anderen juist het aanleren van de tweede taal voorop stellen door ook thuis Nederlands te spreken. Cheatham et al. (2007) benadrukken dat het ontwikkelen en aanscherpen van beide talen heel wat voordelen oplevert voor anderstalige (ZML-)leerlingen. Zo benadrukken Petrovic en Olmstead (2001) bijvoorbeeld dat het gebruik van de thuistaal in de klas de deelname van leerlingen aan activiteiten en gesprekken stimuleert. En blijkt het gebruiken van de thuistaal in de klas een positieve invloed uit te oefenen op het algemene welbevinden, zelfvertrouwen en de identiteitsvorming van de leerling (Garcia en Li, 2014). Ook voor de familie van de leerling is het gebruik van de moedertaal in de schoolcontext een goede zaak. Het bevordert immers zowel de taalvaardigheid in de thuistaal als in de instructietaal die de school gebruikt (Cloud et al, 2000). Naast een positieve impact op de sociale en cognitieve ontwikkeling, bevordert tweetaligheid dus ook de band en communicatie van de ZML-leerling met familieleden die de Nederlandse taal (nog) niet beheersen. Om ervoor te zorgen dat de leerling zowel in het Nederlands als in de thuistaal kan communiceren, zijn een actieve inzet van de school om tweetalig onderwijs te faciliteren, en van de ouders om de thuistaal te onderhouden en te ontwikkelen, van cruciaal belang (e.g. Tabors, 2008; Wong Fillmore, 2000).

Een cultureel sensitieve leeromgeving

Naast het hebben van aandacht voor de beperkingen en sterke kanten van de leerling, is het cruciaal om rekening te houden met de culturele karakteristieken van een leerling met een migratieachtergrond. Ten eerste is het belangrijk dat leraren over de juiste kennis en openheid beschikken om rekening te kunnen houden met culturele opvattingen, gebruiken en tradities om een veilige, vertrouwde en betekenisvolle omgeving te creëren voor de ZML-leerling (e.g. Artiles and Ortiz, 2002; Garcia en Malkin, 1993; Klingner et al., 2012). Ook hierin kunnen familieleden van de leerling en onderwijsprofessionals uitstekende partners zijn.

Ten tweede benadrukken de resultaten van de empirische studie van Geneese (2016) dat methodes om met een leerling in een nieuwe taal te communiceren meer effectief zijn als ze aansluiten bij de culturele context van de leerling. Verhalen, illustraties of thema's met herkenbare karakters, situaties of omgevingen die overeenstemmen met de waarden, normen en ervaringen van leerlingen, zorgen ervoor dat leerlingen de stof makkelijker begrijpen en hierdoor meer gemotiveerd en betrokken zijn om actief deel te nemen (e.g. Cloud, 1993; Tucker et al., 1976; Artiles and Ortiz, 2002).

Total physical reponse techniek

In de Total Physical Response (TRP) techniek ligt de focus vooral op het begrijpen van een nieuwe taal. De techniek wordt vaak gebruikt om jonge kinderen te ondersteunen bij het aanleren van een tweede taal. Studies van onder andere Sari et al. (2021) en Mohammadian et al. (2016) benadrukken dat de techniek ook succesvol kan zijn bij het communiceren met leerlingen die door hun cognitieve beperkingen minder snel leren om in een nieuwe taal te communiceren.

Literatuur, zoals de experimentele studie van Alizadeh and Kord (2017), onderschrijft dat deze aanpak – waarin de thema's die mondeling besproken worden, gelinkt worden aan acties – erg bevorderend is voor

de luistervaardigheden van leerlingen die een tweede taal aanleren. TPR kan heel wat vormen aannemen. Zo kan een leraar gesproken taal ondersteunen met gebaren en handelingen, maar ook gebruik maken van liedjes of spelletjes. De focus bij deze technieken ligt op het bevorderen van de luistervaardigheden van een leerling. Gesproken taal herhaaldelijk koppelen aan handeling, pictogrammen, etc., helpt leerlingen om klanken te herkennen en een betekenis te geven (Er, 2013).

Grafische ondersteuning

In het algemeen ondersteunen scholen ZML-leerlingen door de inzet van allerlei non-verbale technieken, zoals gebaren en pictogrammen. In de klas hangen dagritmekaarten waarin voorwerpen en pictogrammen gelinkt zijn en aan de muren hangen foto's van leraren of mede-leerlingen. Visuele 'cues' of grafische ondersteuning in de vorm van pictogrammen, foto's of plaatjes ondersteunen de taalkundige instructies. Voor ZML-leerlingen die de Nederlandse taal beheersen, zijn deze toepassingen ondersteunend. Maar voor ZML-leerlingen die geen Nederlands spreken, zijn ze leidend, en dus essentieel (e.g. Artiles en Ortiz, 2002; Cheatham and Barnett, 2017).

Geraadpleegde bronnen

Alizadeh, M., & Kord, M. (2017). The Effect of Total Physical Response (TPR) Method on Vocabulary Learning and Retention of Intermediate EFL Learners. *International Journal of Applied Linguistics & English Literature*, *6*(6), 57-64.

Artiles, A. J., & Ortiz, S. (2002). The education of culturally and linguistically diverse students: *What does the research tell us? Review of Educational Research*, *72*(2), 365–384.

Cheatham G. A., Santos R. M., Ro Y. E. (2007). Home language acquisition and retention for young children with special needs. *Young Exceptional Children*, 11(1), 27–39.

Cheatham, G. A., & Hart Barnett, J. E. (2016). Overcoming common misunderstandings about students with disabilities who are english language learners. Intervention in School and Clinic. doi:1053451216644819

Cloud, N. (1993). Language, culture and disability: Implications for instruction and teacher preparation. *Teacher education and special education*, *16*(1), 60-72.

Damen, L. H., & Cordang, M. (2007). Het leren van zml. *Op je hurken in de klas [Education for learners with severe learning difficulties. Adjustments to their level of thinking], Enschede, SLO.*

Er, S. (2013). Using total physical response method in early childhood foreign language teaching environments. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, *93*, 1766-1768.

García, S. B., & Malkin, D. H. (1993). Toward defining programs and services for culturally and linguistically diverse learners in special education. *Teaching exceptional children*, *26*(1), 52-58.

García, O., & Wei, L. (2014). Translanguaging: Language, Bilingualism and Education. *Palgrave Macmillan.*

Geneese, L. (2016). The impact of cultural diversity on classroom interactions. *Journal of Multicultural Education*, *12*(2), 77-89.

John E. Petrovic & Susan Olmstead (2001) Language, power, and pedagogy: Bilingual children in the crossfire, by J. Cummins, *Bilingual Research Journal*, *25*(3), 405-412, DOI: 10.1080/15235882.2001.10162800

Klingner, J. K., Boardman, A. G., Eppolito, A. M., & Schonewise, E. A. (2012). Supporting adolescent English language learners' reading in the content areas. Learning Disabilities: A Contemporary Journal, 10, 35–64.

Mohammadian, A., & Dolatabadi, S. M. . (2016). The Effect of Affection on English Language Learning of Children with Intellectual Disability Based on Total Physical Response Method of Language Teaching. *International Journal of English Language and Literature Studies*, *5*(2), 92–103.

Park, Y., & Thomas, R. (2012). Educating English-language learners with special needs: Beyond cultural and linguistic considerations. *Journal of Education and Practice*, *3*(9), 52-58.

Sari, D. F., Gea, E. R., & Fajrina, D. (2021). The listening skill of autistic students in learning English through total physical response. *Studies in English Language and Education*, *8*(1), 34-46.

Tabors P. O. (2008). One child, two languages: A guide for preschool educators of children learning English as a second language. Baltimore, MD: Brookes.

Tucker, G. R., Hamayan, E., & Genesee, F. H. (1976). Affective, cognitive and social factors in second-language acquisition. *Canadian modern language review*, *32*(3), 214-226

Wong Fillmore L. (2000). Loss of family languages: Should educators be concerned? *Theory into Practice*, 39(4), 203–2110.

Meer weten?

TPR - Total Physical Response | Taalleermethoden.nl

TPR-Handleiding.pdf (lowan.nl)

Total Physical Response - NT2 en Alfa

Kennisrotonde. (2021). Effect ervaringsgericht leren op de ontwikkeling zml-leerlingen | Kennisrotonde. (KR. 1083) Kennisrotonde.

Kennisrotonde. (2017). Is NT2-onderwijs in het sbo of so gebaat bij een aangepaste aanpak in vergelijking met het reguliere basisonderwijs? | Kennisrotonde. (KR.185) Kennisrotonde.

Over deze vraag

Opgesteld door:	Sien Beckers (antwoordspecialist) en Karin Hoogeveen (kennismakelaar Kennisrotonde)
Vraagsteller:	Directeur VSO
Geraadpleegde experts:	Froukje Hoobroeckx
Onderwijssector:	Voortgezet Speciaal Onderwijs
Trefwoorden:	NT2, ZML-leerlingen, Communicatie
Referentie:	Kennisrotonde. (2023). *Wat zijn effectieve manieren om zeer moeilijk lerende NT2 leerlingen in het Nederlands te leren communiceren?* (KR. 1516)

Dit antwoord is gepubliceerd op Kennisrotonde.nl. De Kennisrotonde is samen met NCO en Onderwijskennis een dienst van het NRO.